

אהבה אחרת

מהמאד תמוה הדבר, ואף־על־פי־כן הוא עובדה: הרגשות הנאים, אף הכוונות הטורבות, אינם מעמידים ספרות טובה. כך וכיוצא בכך אמרו כבר מלומדים מאתנו, שזונים מאתנו, ואף־על־פי־כן הרי זו אמת. ואם בפרוזה זה הדין, קל־יחומר בשירה. ודאי, יש להיזהר מהכללות. ועם זאת הרי אם אך נאמץ כלשהו את זכרוננו, מיד נמצא שמתוך אותם צרורות של כתובים שנודמן לנו לקרוא בימי התהלכנו על־אדמות, הללו שנתחברו בסימן של יאוש ומרי פעלו עלינו יותר מאלה שרוח תקוה ואהבת־הבריות הופפת עליהם; שפרח־הרע למיניהם ריחם הולך יותר מזה של פרח־חסד; שמזל־עקרב גיסרוו ניכר יותר מזה של מזל־טלה, למשל; שחשכת־לילה, ואפילו זיוו המכסיף של ירח, מפעימים אותנו רב־יתר מאורה המתוק והטוב־לעיניים של שמש גדי־בה.

האם זה משום שהורמזו כוחו גדול מכוחו של אהרימן? האם זה משום שיצר־לבנו רע הוא מנעורינו? האם זה משום שהאמנות מעיקרה היא יונקת חיותה מן השלילי וההר־סני שבנפשנו, מן הלי־לי שבה, והוא־הוא הנוח להיפעל ממנה? — אף בשאלות אלו קדמונו גדולים מאתנו, מלומדים מאתנו, והיו בהם שהשיבו עליהן. אנחנו אין כוחנו יפה להשיב; אין כוחנו מגיע אלא כדי ציון אי־אלו עובדות — ותמיהות שבצדן.

„אהבה אחרת“ הוא ספרון שקוי צפרי־חמה ורווי זהרורי רגשות טובים. כגון: „אהבתך אדע... ולו גם בלי מלים אותה תביע / שלך אני — שלי אתה“ (ע' 7). וכגון: „אל תחולל ברכת־מטר / ומשׁוש פריה — / תקות הרש — / אל תקופח. // מעט דגן / אל אסמין / בשתי ידיו / לו יאסוף הדך“ (ע' 15). וכגון: „גורא עד להיכן מוגר כל תום. / עד להיכן הגיעו חיי־ת־טרף“ (ע' 98). וכגון:

* אראלה אור; אהבה אחרת; ציורים; יחזר קאל קמחי; ספרית פועלים / שירה, 1960; 103 עמ'.

„ואל תושב ריקם ידם / של מקימי ביתם בשער. / של מפלחי קרקע סלעית / לרא־שונה אותם יודעת. / יראו ולו רק זאת הפעם / מעט שכר בעמלם: / יום שפולו קציר ולהט, / יום שפולו ברכה מעט“ (ע"ע 46/7). וכגון: „כל החלון — שמיים תכ־לת. / כל החלון — השמש אור. / כל החלון — דרורים ומזר / ופרח וכפתור“ (ע' 39). וכגון עוד ועוד הרבה.

מתוך חופן מובאות מעין אלו אין להסיק דווקא ש„אהבה אחרת“ אין בו שירים נעי־מים למקרא, או שאין בו סימני התקדמות „טכנית“ לעומת קובץ שיריה הקודם של המחברת. למרבה השבח אפשר אפילו להוסיף ולומר שאין בצרור־שירים זה שום יומרה בכלל. עד כדי כך שתמהים אנו מעט מה צורך היה בהדפסתו, בעצם...

צ. ק.

שירת האגם הגווע

לאחר שדיפדפנו, מאז נספחה ישראל למש־פחת־האומות, בשורה שלמה של אלבומים ישראליים מאד, עצמאיים מאד, צבאיים מאד, תכופות מכה־עיניים בצבעיהם המפר־צצים, ולאחר שנלאינו ראות את תצלומי איכרינו ולוחמינו, מלחינו וטייסינו, ילדינו ושוטרינו, שרינו ומצביאינו, עתיקותינו ומד־בריותנו, מחוללינו וטפסנינו, חסדינו ות־מנינו, שיכונינו ופרדסינו — הן ייסלח לנו אם הוצאנו אנתה־הרווחה למראה תצלומי השחור־לבן באלבום הזה של נוף־אריך שהיה ואיננו, על צמחייתו, חיותו, עופותיו, מימרי תיו ועפרו, על הדוות ססגוניות־מלשעבר ועל תוגת חלוננו.

„האגם“ הוא אגם־החולה, נשמת־עדן. הצלם הוא איש חולתא, המעיד על עצמו, במספר שורות מאופקות בשער האלבום: „עשירים שנה נהגתי להפליג במימיו [של האגם] בתורי אחרי הדגה. לילות החושך, ימי השמש הלוהטת וגלי סערה הם אשר קיש־רו בינינו“. בעשרות התצלומים הגדולים הוא מבקש להציג לפנינו „לא סיפור מושלם אלא גומות־הן של האגם, כפי שנראו בעיני